

1. Конституція України/Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення 07.11.2020).
2. Загальна декларація прав людини рос/укр./URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text, с. 10
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» № 211 2020 . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-п#Text> (дата звернення 07.11.2020).
4. Клецова Н. В, Шишлевська П.Р., Порівняння міжнародного досвіду впливу оприлюднення інформації щодо пандемії COVID-19 на основоположні права людини. . URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/549-Текст%20статті-1933-1-10 20200924.pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/549-Текст%20статті-1933-1-10%20200924.pdf).
5. Карантинні заходи КМУ Режим доступу. URL: <https://covid19.gov.ua/karantynni-zakhody>
6. Кодекс цивільного захисту України /Електронний режим доступу . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>.
7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності). Електронний режим доступу . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-20#Text>.
8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності). Електронний режим доступу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-20#Text>].
9. Серватюк Л. В, Правомірне обмеження прав людини: міжнародне національне право. Електронний ресурс доступу URL: http://www.sci-notes.mgu.od.ua/archive/v32/32_2020.pdf#page=23 (дата звернення 07.11.2020)
10. Статистичні дані, щодо коронавірусу Електронний ресурс Режим доступу: . URL: <https://index.minfin.com.ua/reference/coronavirus/> (дата звернення 07.11.2020).

Сойка Ю. Ю.
здобувач вищої освіти
юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Поліщук М. Г.
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ РОЗГЛЯДУ МАЛОЗНАЧНИХ СПРАВ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

В Україні активно ведеться процес євроінтеграції, у зв'язку з цим запроваджуються безліч нових правових норм, з метою покращення загального становища життя суспільства. Метою реформи цивільного судочинства в

Україні було визначено нормативне врегулювання процесуальних механізмів, які мають забезпечити ефективний, справедливий, неупереджений та своєчасний захист прав і свобод особи в суді. Для реалізації цієї мети були створені нові інститути, в тому числі інститут малозначних справ. Проте, в процесі імплементації цієї новели виникло безліч як теоретичних, так і практичних проблем пов'язаних з розглядом малозначних спорів.

Проблеми пов'язані з розглядом малозначних справ у цивільному судочинстві у своїх працях висвітлили: Ахмач Г. М., Гуменюк Т. А., Ізарова І. О., Зюрина Т. П., Сакара Н. Ю., Панич Н. Ю., Помазанов А. В., Кравцов С. А., Ярошенко І. С. та інші науковці. межах заходів щодо імплементації «Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» 2 червня 2016 р. Верховною Радою України був ухвалений Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», який суттєво змінив низку положень Конституції України та започаткував нову систему судів та принципів їх діяльності.

Статтею 131-2 Конституції України встановлена гарантія надання професійної правничої допомоги адвокатурою та передбачено, що законом можуть бути визначені винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена. Таким чином, вперше на законодавчому рівні термін «малозначні справи» отримав свою легалізацію в Основному Законі України. Цивільному процесуальному кодексі України (далі- ЦПК України) не визначено поняття «малозначні справи» і деякі науковці з цим погоджуються, адже як зазначає І. Ізарова, що термін «малозначні» доволі специфічний, оскільки значення справи для заявника не залежить від його ціни або складності розгляду, і навряд чи варто ділити справи на значні і малозначні [1, с. 37]. І з цим варто погодитися, адже для кожної особи, справа з якою вона звертається до суду є значною. ч. 6 ст. 19 ЦПК України передбачено критерії, за якими справи можна віднести до малозначних, а саме: 1) справи, у яких ціна позову не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; 2) справи незначної складності, визнані судом малозначними, крім справ, які підлягають розгляду лише за правилами загального позовного провадження, та справ, ціна позову в яких перевищує двісті п'ятдесят розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; справи про стягнення аліментів, збільшення їх розміру, оплату додаткових витрат на дитину, стягнення неустойки (пені) за прострочення сплати аліментів, індексацію аліментів, зміну способу їх стягнення, якщо такі вимоги не пов'язані із встановленням чи оспорюванням батьківства (материнства); 4) справи про розірвання шлюбу; 5) справи про захист прав споживачів, ціна позову в яких не перевищує двохсот п'ятдесяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб [2].

Згідно з п. 2 ч. 6 ст. 19 ЦПК України суд може визнати малозначною справу незначної складності, крім справ, які підлягають розгляду лише за правилами загального позовного провадження. Проте такого переліку справ ЦПК України не містить, але є перелік справ, які не можуть бути розглянуті в порядку спрощеного позовного провадження (ч. 4 ст. 274 ЦПК України), а саме: 1) що виникають з сімейних відносин, крім спорів про стягнення аліментів, збільшення їх розміру, оплати додаткових витрат на дитину, стягнення неустойки (пені) за прострочення сплати аліментів, індексацію аліментів, зміну способу їх стягнення, розірвання шлюбу та поділ майна подружжя; 2) щодо спадкування; 3) щодо приватизації державного житлового фонду; 4) щодо визнання необґрунтованими активів та їх витребування відповідно до глави 12 цього розділу; 5) в яких ціна позову перевищує двісті п'ятдесят розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; 6) інші вимоги, об'єднані з вимогами у спорах, вказаних у пунктах 1-5 цієї частини. Отже, суд може визначити малозначною справу, яка в силу закону не є малозначною і не підпадає під перелік справ визначених в ч. 4 ст. 274 ЦПК України. своїй праці О. Угриновська, Г.Гембара зазначають, що законодавча позиція щодо імперативного визначення категорій справ, які розглядаються в порядку спрощеного позовного провадження, має значні недоліки, її реалізація є недосяжною певних випадках на практиці. Наприклад, якщо ціна позову не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, то справа обов'язково розглядається за правилами спрощеного позовного провадження. Визначення малозначності справи виключно за ціною позову є спірним, оскільки ціна позову не свідчить про простий спосіб захисту, невеликий обсяг доказового матеріалу та можливість установлення всіх обставин справи в скорочені строки [4, с. 86]. Тому потрібно надати суду можливість розглядати справи, ціна позову яких становить не більше ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, в порядку загального позовного провадження, враховуючи складність справи, або ж понизити ціну позову в диспозиції статті.

Також проблема постає в відсутності чітких критеріїв оскарження в касаційному порядку рішення в малозначній справі. Зокрема, відповідно до ч. 3 ст. 389 ЦПК України не підлягають касаційному оскарженню судові рішення у малозначних справах та у справах з ціною позову, що не перевищує 250 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Водночас в п. 2 ч. 4 ст. 389 ЦПК України передбачені 4 винятки із цього правила. Так, якщо справа є малозначною за законом або якщо касаційна інстанція, керуючись положеннями ч. 6 ст. 19 ЦПК України, погоджується з правильністю віднесення справи судом першої інстанції до малозначної (пп.«г» п. 2 ч. 3 ст. 389), то для її допуску до касаційного розгляду перевіряється наявність підстав, зазначених у пп.«а» — «в» п. 2 ч. 3 ст. 389 ЦПК України. Якщо ж справа не є малозначною за законом або касаційна інстанція прийшла до висновку, що суд першої інстанції відніс її до категорії малозначних помилково (пп.«г» п. 2

ч. 3 ст. 389 ЦПК України), то до касаційної скарги висуваються такі самі вимоги, як і до всіх інших. Отже, ознайомившись із цими нормами, можна прийти до висновку, що законодавець, обмеживши певним чином доступ до касаційного оскарження, надав Верховному Суду право розширити його межі шляхом визнання помилковим рішенням суду першої інстанції про малозначність справи. Проте Верховний Суд у своїх судових рішеннях звужує межі для оскарження шляхом самостійного визнання справ малозначними й масового повернення касаційних скарг із цих підстав [3]. В. Мамницький, М. Кахнова, Ю. Шевченко у своїй роботі зазначили, що проблемним є застосування положень ч. 2 ст. 60 ЦПК України, яке надає право особі, яка досягла вісімнадцяти років і має цивільну процесуальну дієздатність (за винятком осіб зазначених у ст. 61 ЦПК України), бути представником під час розгляду малозначних справ. Проте, звертаючись до п. 11 Розділу XV перехідних положень Конституції України можна побачити наступне: представництво відповідно до пункту 3 частини першої статті 131-1 та статті 131-2 цієї Конституції виключно прокурорами або адвокатами у Верховному Суді та судах касаційної інстанції здійснюється з 1 січня 2017 року; у судах апеляційної інстанції - з 1 січня 2018 року; судах першої інстанції - з 1 січня 2019 року. Тобто у випадку подання касаційної скарги у малозначній справі з тієї підстави, що суд першої інстанції помилково відніс справу до категорії малозначних, касаційну скаргу має подавати адвокат [5, с. 93].

Таким чином, норма ст. 60 ЦПК України суперечить нормам Конституції України. Отже, враховуючи вище зазначене, можна дійти висновку, що інститут малозначних справ не є досконалим та потребує вдосконалення. Проблеми існують як в теоретичному аспекті, так і в практичному, а саме: 1) відсутність норм, які б визначали перелік справ, які можна б було визначити як малозначні справи незначної складності; 2) недоліки у визначених критеріях, за якими справи розглядають як малозначними; 3) відсутність критеріїв оскарження в касаційному порядку рішення в малозначній справі; 4) проблема застосування положень ч. 2 ст. 60 ЦПК України, за яким надається право особі, яка досягла вісімнадцяти років і має цивільну процесуальну дієздатність, бути представником під час розгляду малозначних справ.

1. Ізарова І. О. Реформа цивільного процесу в Україні: новели позовного провадження. *Право України*. 2017. № 8. С. 33–44. 342

2. Цивільний процесуальний кодекс України: Кодекс України від 18.03.2004 №1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 15.11.2020 р.).

3. Ткаченко О. Безмежна малозначність. URL: https://zib.com.ua/ua/print/144554-kcs_umozhlviv_formalni_vidmovi_v_oskarzhenni_dlya_zmenschenn.html.

4. Угриновська О., Гембара Г. Спрошене позовне провадження: законодавча регламентація та проблеми судової практики. *Підприємництво, господарство і право. Цивільно-неправоіпроцес*. 2018. №12. С.85-89.

5. Мамницький В., Кахнова М., Шевченко Ю. Малозначні справи та спрощене провадження як процесуальна форма їх розгляду. *The Journal of Eastern European Law/ Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 63. С. 88-96.